

HE 134/2024 vp - Perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuun keventäminen

Suvi Velic

Hallitussihteeri
6.11.2024

1

Esityksen soveltamisala ja voimaantulo

- Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleva kiireetön perusterveydenhuolto
- KELAn järjestämisvastuulla oleva Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön pääosin tuottama korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto
- THL:n alaisen Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämä perusterveydenhuoltotasoinen vankiterveydenhuolto
- Osa vastaanottokeskusten järjestämästä perusterveydenhuollosta
- Muutokset koskevat *ainoastaan 23 vuotta täyttäneitä*
- Ehdotettava voimaantulo 1.1.2025

2

Keskeiset ehdotukset 23 vuotta täyttäneet

- Perusterveydenhuollon hoitotakuu kiristynyt asteittain 1.9.2023 ja 1.11.2024 -> palataan 23 vuotta täyttäneiden osalta kirityksiä edeltäneelle tasolle
- Perusterveydenhuollon avosairaanhoido: Hoitoon pääsyn enimmäisaika **14 vrk**
-> **3 kk**
- Perusterveydenhuollon suun terveydenhuolto: Hoitoon pääsyn enimmäisaika **3 kk** -> **6 kk**
- Liitännäismuutoksena pidennettäisiin myös lääkärien ja hammaslääkärien sekä erikoishammaslääkärien jatkokäyntien toteutumisen enimmäisaikoja

3

Keskeiset ehdotukset 23 vuotta täyttäneet

- Ehdotettavan sääntelyn mukaan kaikissa em. tilanteissa hoitoon olisi lisäksi päästävä ”*potilaan terveydentila, työ-, opiskelu- ja toimintakyky, palveluiden tarve ja hänen sairautensa tai vammansa ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa*”
- Hoitotakuuajat ovat siis *enimmäisaikoja*, joita ei voi ylittää edes kaikkein kiireettömmimmissä tapauksissa
- Yksilöllisessä arviossa hoidon tarpeesta arvioidaan aina se, tarvitseeko potilas hoitoa nopeammin kuin lain sallimassa enimmäisajassa
- Kyse lääketieteellisiin ja hammaslääketieteellisiin seikkoihin perustuvasta kokonaisarviosta, ja useimmissa tilanteissa sääntely edellyttäisi hoitoon pääsyä huomattavasti enimmäisaikaa nopeammin

4

Esityksen tavoitteet

Julkisen talouden vahvistaminen vuosittain vähint. 97 milj.€ v. 2025 alkaen -> hyvinvointiyhteiskunnan ja sen tärkeiden palveluiden turvaaminen paitsi nykyisille myös tuleville sukupolville

Lisäksi tavoitteena

- turvata henkilöstön riittävyyttä julkisessa terveydenhuollossa
- mahdollistaa terveydenhuollon järjestäjien nykyistä joustavammin suunnitella terveydenhuollon toimintojaan hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus huomioiden

Esityksen vaikutusten arviointi haastavaa-> vaikutusarvioihin liittyy merkittävä epävarmuus

5

Keskeisimmät perustuslain säännökset ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset

- PL 6 § 1 ja 2 mom. (yhdenvertaisuus)
- PL 19 § 3 mom. (riittävät terveystalvelut)
- PL 22 § (perusoikeuksien turvaaminen)
- YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus (TSS-sopimus)
- Uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja
- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus

6

Perusoikeuksien heikentäminen

- PL 19.3 § riittävät terveyspalvelut: ”jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä”, julkisen vallan velvollisuus turvata palvelujen saatavuus -> vaatimus palvelujen riittävästä tarjonnasta maan eri osissa asuville
- Julkisen talouden säästötavoitteet voivat muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon, *mutta*
 - Perusoikeuden toteutuminen kokonaisuutena ei saa vaarantua
 - Ensisijaisesti säästöt tulisi kohdentaa muualle kuin perusoikeuksien tasoon
 - Huomioitava perusoikeuksien yleiset rajoittamisedellytykset (lailla säätäminen, lain täsmällisyys ja tarkkarajaisuus, rajoituksen hyväksyttävyys, rajoituksen suhteellisuus, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuus, oikeusturvajärjestelyjen riittävyys, ihmisoikeusvelvoitteiden noudattaminen)

7

Arviointia PL 19.3 §

- Ero voimassa olevien ja 23 vuotta täyttäneitä koskien palautettavaksi ehdotettavien aiempien hoitoon pääsyn enimmäisaikojen välillä on merkittävä
- Esityksen vaikutusarvioiden mukaan myös 23 vuotta täyttäneiden *tosiasialliset* hoitoonpääsyaajat pitäisivät esityksen myötä jonkin verran

KUITENKIN:

- Kohtuullista hoitoonpääsyaikaa koskeva sääntely turvaisi riittävän nopean hoitoon pääsyn ja siten perustuslain 19.3 §:n mukaiset riittävät terveyspalvelut
- Myös palautettavaksi ehdotettavat aiemmat enimmäisajat säädetty nykyisen perustuslain voimassaollessa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella

8

Arviointia PL 19.3 §

LISÄKSI..

- Suomen velkaantumiskehityksen taittamiseksi välttämättömät hallituskaudella toteutettavat säästötoimet ovat mittavat kohdistuen laajasti yhteiskunnan eri sektoreille
 - Terveystenhoito muodostaa merkittävä osan valtion kokonaismenoista -> ei mahdollista jättää kokonaan säästötoimien ulkopuolelle
- Löyhempi hoitotakuu turvaisi henkilöstön riittävyyttä ja mahdollistaisi terveydenhuollon järjestäjien nykyistä joustavammin suunnitella terveydenhuollon toimintojaan hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus huomioiden

9

Arviointia PL 19.3 §

LISÄKSI..

- Perustuslakivaliokunta on hoitotakuun kiristystä säädettäessä kiinnittänyt huomioita sääntelyn toteutettavuuteen etenkin henkilöstön saatavuuden näkökulmasta (PL 22 § ja 121 §)
 - Hoitoonpääsy nopeutunut hoitotakuun kiristymisen myötä, mutta voimassaoleviin enimmäisaikoihin ei täysimääräisesti päästy
 - Etenkin henkilöstötilanteesta johtuen epävarmaa, päästäisiinkö niihin jatkossakaan, vaikka sääntelyä ei muutettaisi
- Terveystenhoollon henkilöstötilanne ja julkisen talouden tilanne ei korjaannu lyhyellä aikavälillä ja ikääntyminen ja muista syistä johtuva palvelutarpeen kasvu tuovat lisää painetta järjestelmään

10

Johtopäätökset PL 19.3 §

- Perusoikeuksien tason heikentämiselle osoitettavissa erityisesti julkisen talouden tilanteesta sekä myös henkilöstön riittävyyden turvaamisesta johtuvat hyväksyttävät yhteiskunnalliset perusteet
- Hyväksyttävät perusteet myös heikennyksen säätämiseksi toistaiseksi voimassa olevaksi
- Muutoksilla ei kajota perustuslain 19 §:n ja kansanvälisten ihmisoikeussopimusten turvaamien oikeuksien ydinalueeseen ja ehdotettava sääntely täyttää myös perusoikeuksien tason heikentämiselle yleisesti asetettavat muut valtiosääntöoikeudelliset edellytykset

11

PL 6 §

- Perustuslain 6 §:n säännökset ilmaisevat paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta, sekä kieltävät syrjinnän
- Pidemmät lakisääteiset hoitoonpääsyn enimmäisajat lisäisivät alueellisia sekä eri väestöryhmien välisiä eroja hoitoon pääsyssä
- Kohtuullista hoitoonpääsyaikaa koskeva sääntely turvaisi kuitenkin jokaiselle riittävän nopean hoitoon pääsyn -> erot eivät muodostu kohtuuttomiksi -> asia ei muodostu PL 6 §:n kannalta ongelmalliseksi

12

PL 6 § - Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivinen erityiskohtelu

- Esityksestä mahdollisesti seuraava terveydenhuollon saatavuuden heikentyminen koskisi vain 23 vuotta täyttäneitä
- PL 6 § mahdollistaa ihmisten erilaisen kohtelun tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi, esim. tosiasiallisen tasa-arvon edistäminen
 - Erot eivät kuitenkaan saa muodostua kohtuuttomiksi ja tavoitteen ja keinon oltava oikeassa suhteessa

13

Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivinen erityiskohtelu - perusteet

- Nuoruusiän biologinen, psyykkinen ja sosiaalinen kehitys yleensä noin 12–22 –vuotiaana, aivojen biologinen kypsyminen yleensä viimeistään noin 25 ikävuoteen mennessä
- Lapsille ja nuorille nopea hoitoon pääsy erityisen tärkeää huomioiden nuoruusiän ja varhaisaikuisuuden kehitykselliset erityistarpeet (kesken oleva fyysinen ja psyykkinen kehitys) sekä nuorena sairastumisen mahdolliset vaikutukset henkilön koko elämänsäkaareen
- Perusterveydenhuollon tasolla etenkin lasten ja nuorten psyykkisiä ja fyysisiä terveysongelmia ei mahdollista eikä mielekästä erottaa toisistaan

14

Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivinen erityiskohtelu - perusteet

- Lapsen edun ensisijaisuuden periaate -> tilanteissa, joissa kaikkien ikäryhmien etujen yhteensovittaminen ei mahdollista, lasten edulle annettava etusija
- Jo voimassa olevassa lainsäädännössä hoitotakuu alle 23-vuotiailla 3 kk ja tätä vanhemmilla 6 kk erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluissa
 - Säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella

15

Johtopäätökset PL 6 § lasten ja nuorten positiivinen erityiskohtelu

- Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten erityiskohtelulle osoitettavissa valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävät lääketieteelliset ja yhteiskunnalliset perusteet
- Kohtuullista hoitoonpääsyaikaa koskeva sääntely turvaisi riittävän nopean hoitoon pääsyn myös tätä vanhemmille, mukaan lukien muut heikossa asemassa olevat ryhmät
- Esitettävä lasten ja nuorten positiivinen erityiskohtelu kohtuullista ja oikeasuhtaista

16

